

Syllabus laat-middeleeuws aardewerk

Inleiding

Aardewerkonderzoek speelt traditioneel een grote rol binnen de archeologie. Door het algemene voorkomen van aardewerk vanaf het Neolithicum (late steentijd, ca. 5.000 vC) is het bij veel opgravingen de overheersende vondstcategorie. De kennis die er inmiddels bestaat over de datering van het aardewerk uit diverse perioden, in combinatie met het veelvuldige optreden ervan, maakt deze materiaalcategorie tot een belangrijk hulpmiddel voor archeologisch onderzoek. In het onderstaande wordt ingegaan op de belangrijkste aardewerksoorten uit de periode tussen circa 1000 en 1500 nC, de Late Middeleeuwen, die we in Roermond en omstreken (hieronder soms ook 'regio Roermond' of 'ons gebied') tegenkomen.

Aangezien aardewerk over het algemeen in de eerste plaats als dateringsmiddel wordt gebruikt, zal hier voornamelijk aandacht worden besteed aan chronologische aspecten. Daarnaast zal het accent liggen op de periode tot circa 1500. De reden hiervoor is dat in later tijd, dus na de Middeleeuwen Nieuwe Tijd), de diversiteit in het aardewerk zodanig groot werd, dat het geven van een zinvol overzicht in het kader van een workshop onmogelijk is. Het doel van deze bijeenkomst is om de deelnemers kennis te laten maken met de meest voorkomende aardewerksoorten uit de periode 1000-1500, zodat ze in staat zijn om deze vervolgens te kunnen herkennen.

Laat-middeleeuws aardewerk in Limburg

Het belangrijkste aardewerk dat we in de regio Roermond in de genoemde periode kunnen aantreffen is onder te verdelen in Pingsdorf-aardewerk, blauwgrijs aardewerk, Zuidlimburgs aardewerk, Maaslands aardewerk, (proto-)steengoed en kogelpot-aardewerk.

Bekijken we de diverse 'aardewerkregio's' die in de Late Middeleeuwen in en rond Nederland worden onderscheiden, dan zijn er in Limburg drie regio's vertegenwoordigd. Het noordelijke gedeelte van de provincie op de grens van de Kempen, een regio die wordt gekenmerkt door het voorkomen van Zuidlimburgs, Maaslands en blauwgrijs aardewerk en het noordelijke Rijngebied, waar Pingsdorf-aardewerk sterk is vertegenwoordigd. De zuidelijke helft van Limburg is gesitueerd in een regio waar Zuidlimburgs en Maaslands aardewerk kenmerkend zijn. Duidelijk is dat er in Limburg sprake is van invloeden uit diverse aangrenzende streken en daarmee van een complexe situatie.

Pingsdorf-aardewerk

Met deze benaming wordt een gedraaide, over het algemeen licht gekleurde aardewerksoort met een typerende geschilderde versiering aangeduid. Het aardewerk varieert in kleur van wit tot bruin en grijs en de kleur van de versiering van oranje tot zwart. Pingsdorf-aardewerk, is gedurende lange tijd geproduceerd, van circa 900 tot 1225. De oorsprong van het Pingsdorf-aardewerk ligt in de Vroege Middeleeuwen. Gedurende de 2de helft van de 9de eeuw, aan het einde van de Karolingische Tijd (750-900), kwam het zogenaamde Hunneschans-aardewerk voor. Het gaat hierbij kort gezegd om beschilderd Badorf-aardewerk, een typerende Karolingische aardewerksoort met meestal een versiering in de vorm van radstempelindrukken. Rond 900 verdwijnt dit aardewerk van het toneel en wordt het opgevolgd door 'echt' Pingsdorf-aardewerk. Hunneschans-aardewerk is nogal zeldzaam.

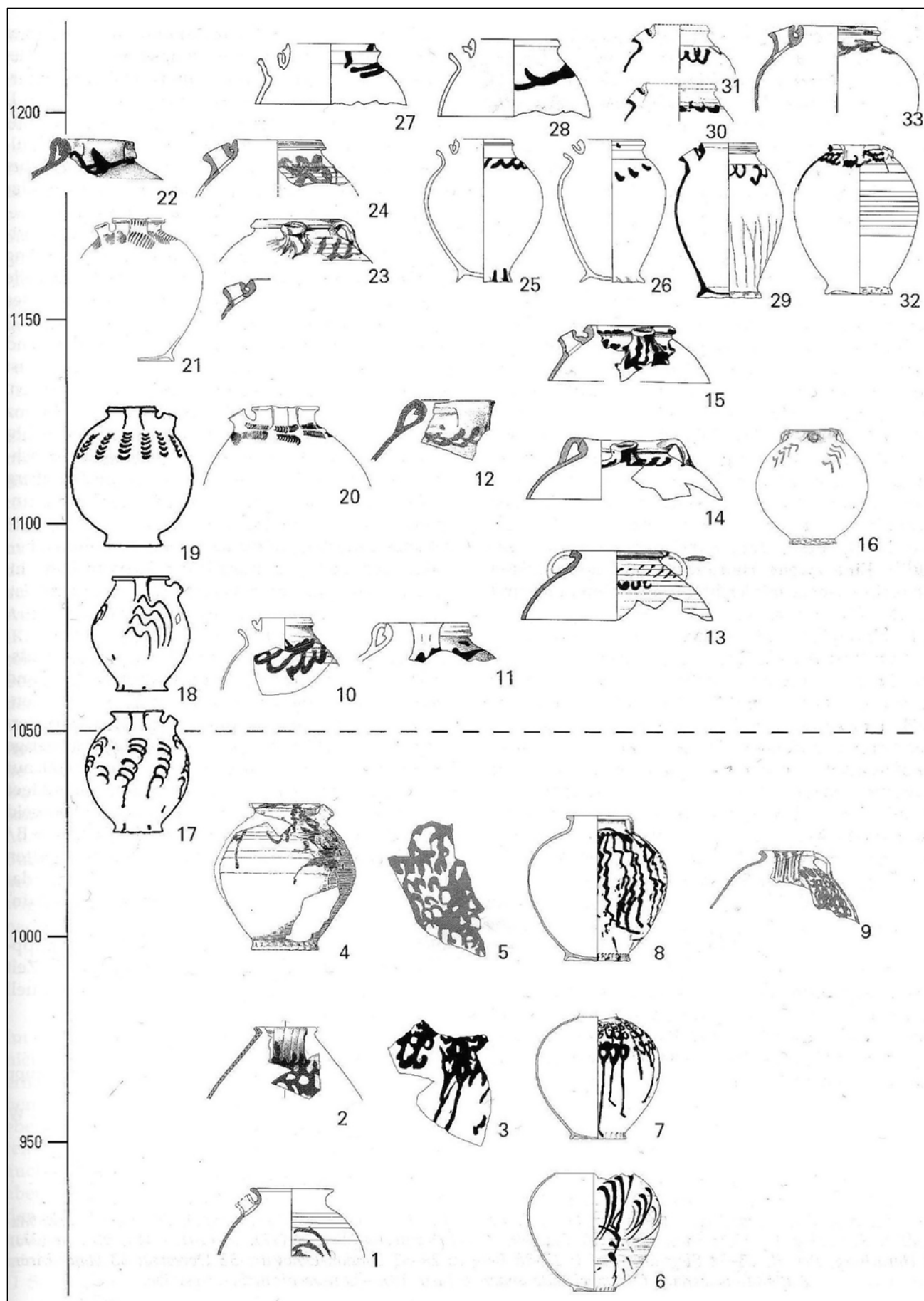
De belangrijkste vorm in Pingsdorf-aardewerk is de tuitpot, een grote ei-vormige pot met 2 of 3 bandoren, een uitgietskoot en een uitgeknepen, min of meer gegolfde voet. Een andere belangrijke vorm zijn vaak hoge, licht buikige bekers met een uitgeknepen of gladde voet. Verder komen er kogelpotten, bolle, min of meer kogelronde potten voor en ook schalen of kommen.

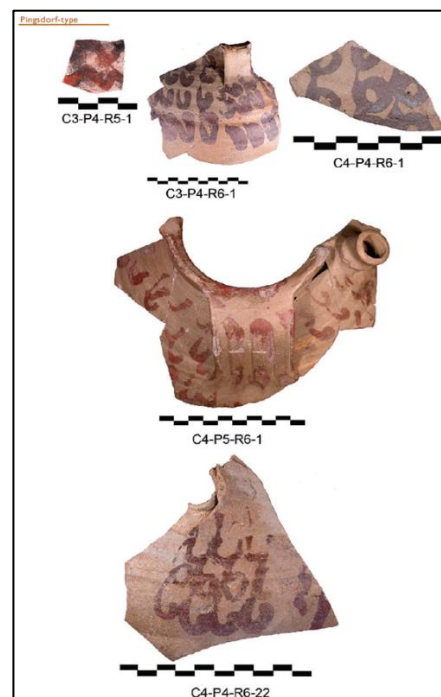
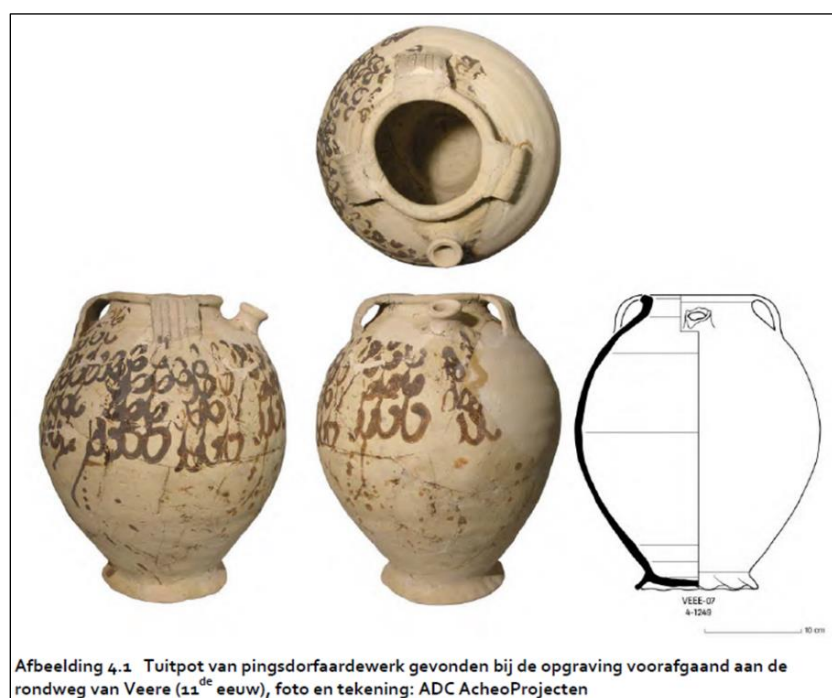
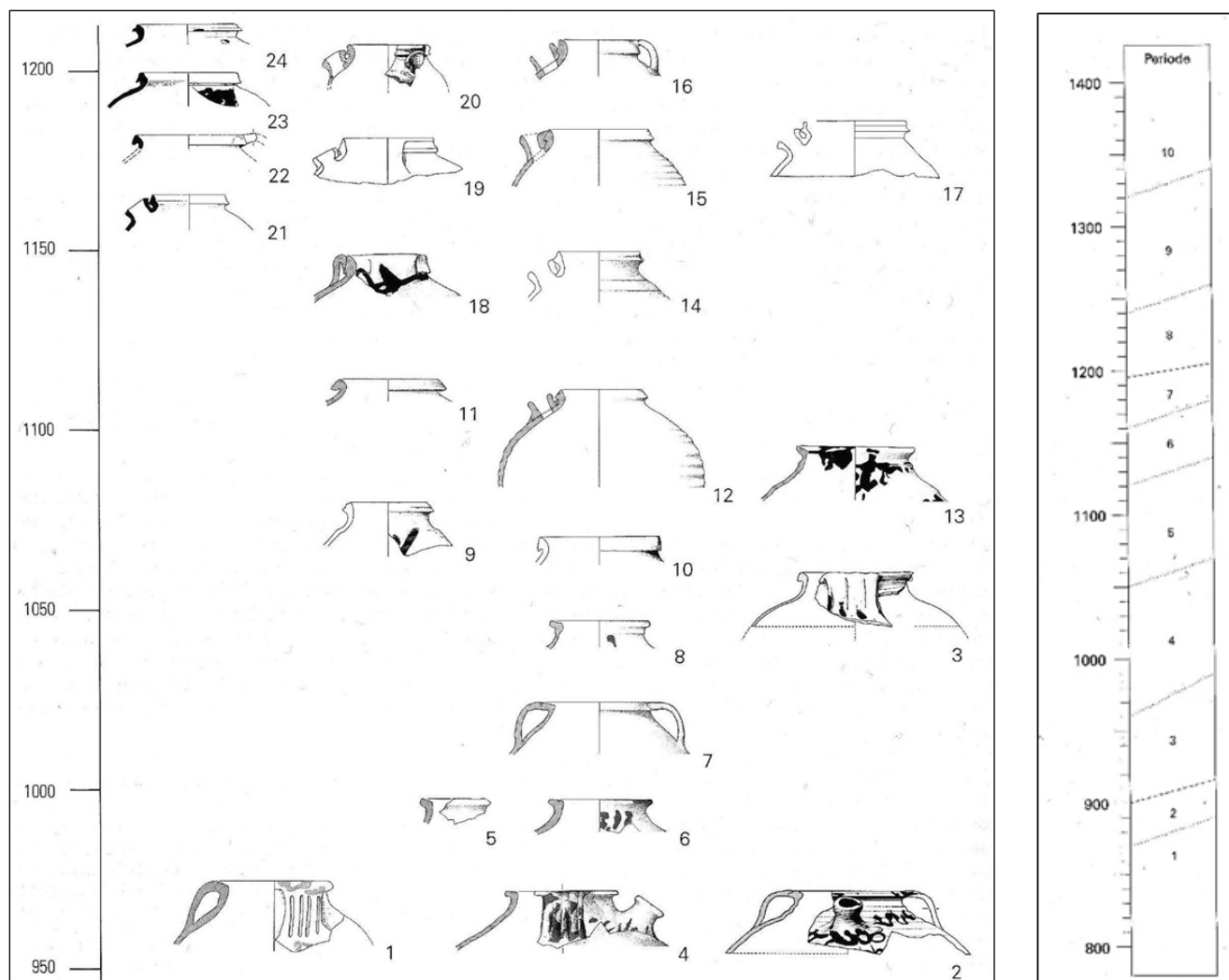
Een typo-chronologisch overzicht, d.w.z. van de ontwikkeling van de verschillende types/vormen in de loop der tijd, is van het Pingsdorf-aardewerk pas relatief kortgeleden beschikbaar gekomen. Daarin worden zo'n 10 fasen onderscheiden, waarop hier niet wordt ingegaan. Volstaan wordt met de grove tweedeling die kan worden aangebracht tussen de periode van circa 900 tot het midden van de 11de eeuw (1050) en daarna, de tijd van circa 1050 tot 1225. Hier spreken we verder over de vroege en de late periode.

De vroege periode wordt gekenmerkt door brede, vaak 4-, 5- of zelfs 6-ledige platte oren, zogenaamde bandoren, versiering (beschildering) over de gehele pot en een afgeplatte rechte of naar binnen afgeschuinde rand. Soms vertoont de rand aan de binnenzijde een dekselgeul-achtige groef. De vroege versiering is over het algemeen grillig en slordig en bestaat uit langgerekte golflijnen en komma-achtige vormen.

In de late periode is het Pingsdorf-aardewerk meestal alleen nog op de bovenzijde, de schouder, versierd. Naast golflijnen en komma-vormen komen nu ook bundels van komma-vormen of lijnen voor en verder ook ruit- of netmotieven. Over het algemeen zijn de versieringen in de late periode in geometrische patronen aangebracht. De late randen hebben een driehoekig naar buiten afgeschuinde vorm en zijn meestal ondersneden doordat ze min of meer zijn omgeslagen; er wordt wel gesproken van kraagranden. Verder zijn de (band-)oren van de late tuitpotten smaller, 2- of 3-ledig. Schalen of kommen komen voor vanaf circa 1000 en bekers en kogelpotten vanaf circa 1050.

Opgemerkt moet worden dat de indeling van het Pingsdorf-aardewerk in een vroege en een late fase zeker niet absoluut is. Het gaat eerder om trends en er moet rekening mee worden gehouden dat er sprake is van een periode van overlap, waarin vroege en late elementen samen voorkomen.

De meest voorkomende Pingsdorf-type baksels

Schaal 1:1.

Witgeel baksel met oranje-rode verf; baksels R4, R5 en R6.

Schaal 1:2.

Schaal 1:1.

Oranje baksel met donker-rode verf; baksels R5 en R6.

Schaal 1:2.

Schaal 1:1.

Grijs tot olijfgroen baksel met paarse verf; baksel R6.

Schaal 1:2.

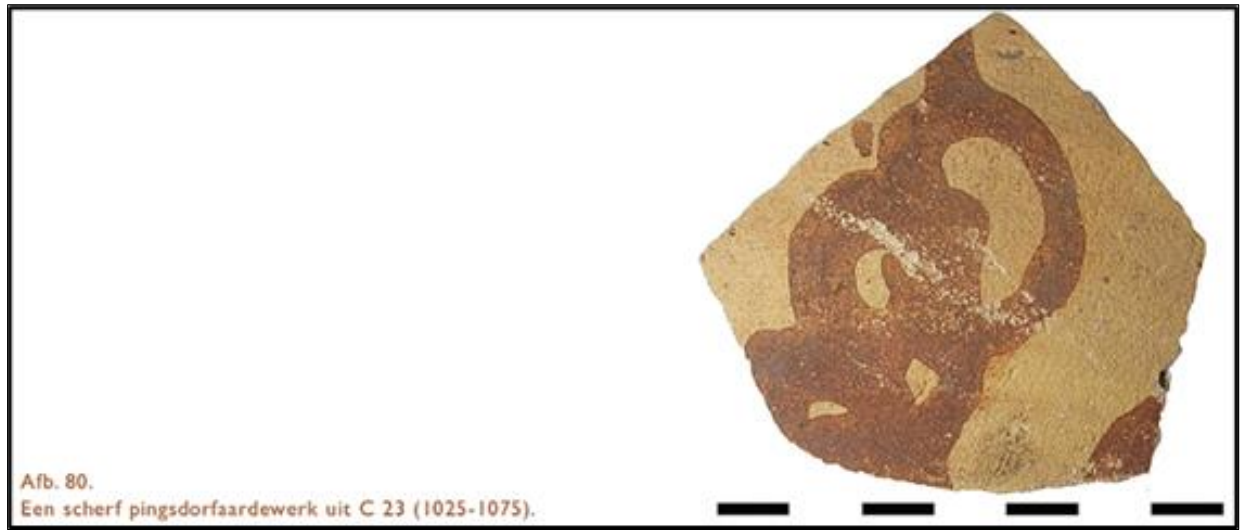

Schaal 1:1.

Licht- tot donkerbruin baksel met paarse verf; soms met zoutglazuur, baksel R6.

Schaal 1:2.

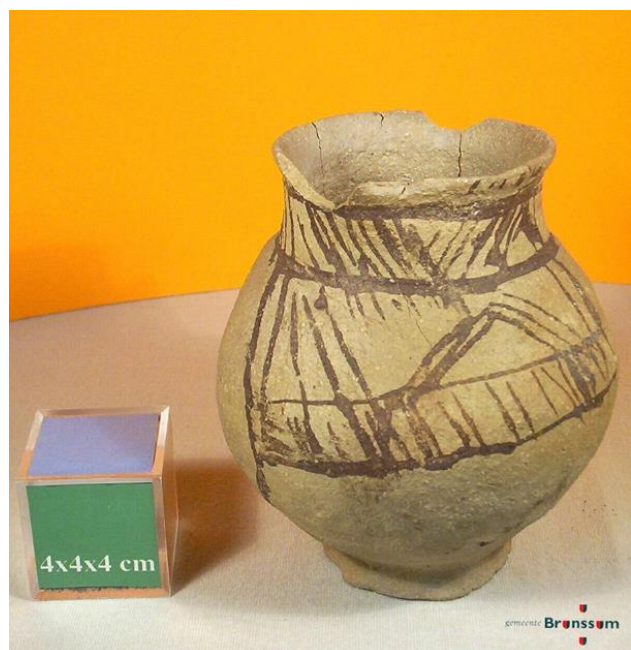
Zuidlimburgs aardewerk

Met deze benaming wordt aardewerk aangeduid dat van circa 1025/50 tot 1350/75 is vervaardigd in Zuid-Limburg. Er zijn aanwijzingen voor productie gevonden in onder meer Schinveld, Brunssum, Nieuwenhagen en Waubach. De Zuidlimburgse productie is in hoofdlijnen, van vroeg naar laat, ingedeeld in de periodes B, A, en I t/m V. Opmerkelijk is het feit dat in Zuid-Limburg afwisselend in de tijd handgevormd en gedraaid aardewerk werd gemaakt: in de periodes B en I is er (vrijwel) uitsluitend aardewerk uit de vrije hand vervaardigd en in de overige periodes (vrijwel) alleen gedraaid aardewerk. Hierbij moet worden opgemerkt dat de laatste jaren wordt getwijfeld aan deze afwisseling van maakwijze in de loop der tijd. Het laatste woord is hierover echter nog niet gezegd. Binnen afzienbare tijd verschijnt er een publicatie over een onderzoek dat onder meer ingaat op dit technische aspect van de Zuidlimburgse aardewerkproductie. Verder gaat deze publicatie met name in op de datering van de diverse productiefasen, waarover eveneens de nodige discussie heerst.

Periode	Datering volgens Bruijn in Janssen 1983.	Datering volgens Heege 1995. ⁶²
B	Omstreeks 1050	Vanaf circa 1050
A	1075-1125	Tot circa 1125
I vroeg	1125-1150	1125-1175/1200
I midden	1125-1175	
I laat	1175-1200	
I A	Circa 1190	1175- 1200
II	1200-1225	1200-1240
III	1225-1280	
IV	1280-1325	1240-1275
V	1325-1375	1275- ?

Periode B en A beslaan het grootste gedeelte van de 11de en het begin van de 12de eeuw. Het aardewerk uit periode A vertoont sterke overeenkomst met het Maaslandse aardewerk dat verderop aan bod komt. Periode I beslaat het grootste gedeelte van de 12de eeuw. Periode II en III worden geplaatst in ruwweg de eerste helft van de 13de eeuw en periode IV en V in de periode tot circa 1350/1375. De pottenbakkersschijf werd zoals gezegd gebruikt in periode A, dat wil zeggen van circa 1050 tot 1125 en vervolgens weer vanaf het begin van periode II, rond 1200, tot aan het einde van de productie.

Vanaf periode III, rond 1225, werd al het aardewerk ondergedompeld in een engobe, een ijzerhoudende kleipap, waardoor het oppervlak van de producten een oranjeachtige tot paarsbruine kleur kreeg. In perioden III, IV en het begin van V, tussen circa 1225 en 1325, werd er in Zuid-Limburg proto-steengoed vervaardigd (zie verder bij (proto-)steengoed) en aan het einde van periode V steengoed.

Typerende vormen in Zuidlimburgs aardewerk zijn kogelpotten die voornamelijk als kookpot hebben gediend, tuitpotten, kannen en bekers. Veel bekers zijn net als de eerdergenoemde kookpotten als kogelpot te omschrijven. Het verschil tussen bekers en kookpotten is dat bekers relatief klein zijn en meestal een versiering vertonen. De relatief grote Zuidlimburgse kogelpotten zijn daarentegen overwegend onversierd. Verder komen er min of meer ovale bekers voor met een uitgeknepen voet.

De tuitpotten, de kannen en de bekers vertonen tot het einde van periode II, rond 1225, dezelfde geschilderde versiering als op het Pingsdorf-aardewerk. We kunnen dan ook spreken van Zuidlimburgs Pingsdorf-aardewerk. De grotere bekers hebben tot en met periode II vaak een vrij rechte, soms bijna cilindrische rand. De kleinere bekers hebben een eenvoudige uitstaande, afgeronde rand. Tot en met periode III, die eindigt rond het midden van de 13de eeuw, hebben de kannen een zogenaamd worstoor, dat wil zeggen een in doorsnede rond oor. Daarna komen alleen nog in doorsnede afgeplatte (band-)oren voor.

Zuidlimburgs aardewerk wordt overal in Limburg algemeen aangetroffen en ook daarbuiten komt het voor, bijvoorbeeld in Noord-Brabant. In de 10de en de 1ste helft van de 11de eeuw werd er naar ons gebied 'echt' Pingsdorf-aardewerk aangevoerd. Vanaf het begin van de Zuidlimburgse aardewerkproductie stopte de Pingsdorf-import echter (geleidelijk?) ten gunste van het nieuwe, gelijksoortige, aardewerk.

Beide aardewerksoorten zijn over het algemeen redelijk goed met het blote oog te onderscheiden: Pingsdorf-aardewerk is altijd gedraaid en vertoont een fijne magering van homogene korrelgrootte en Zuidlimburgs aardewerk een relatief grove magering van heterogene grootte.

FIG. 62 Hoge bekertypes uit
Nederlands Limburg.
Types de gobelets hauts du
Limbourg néerlandais.

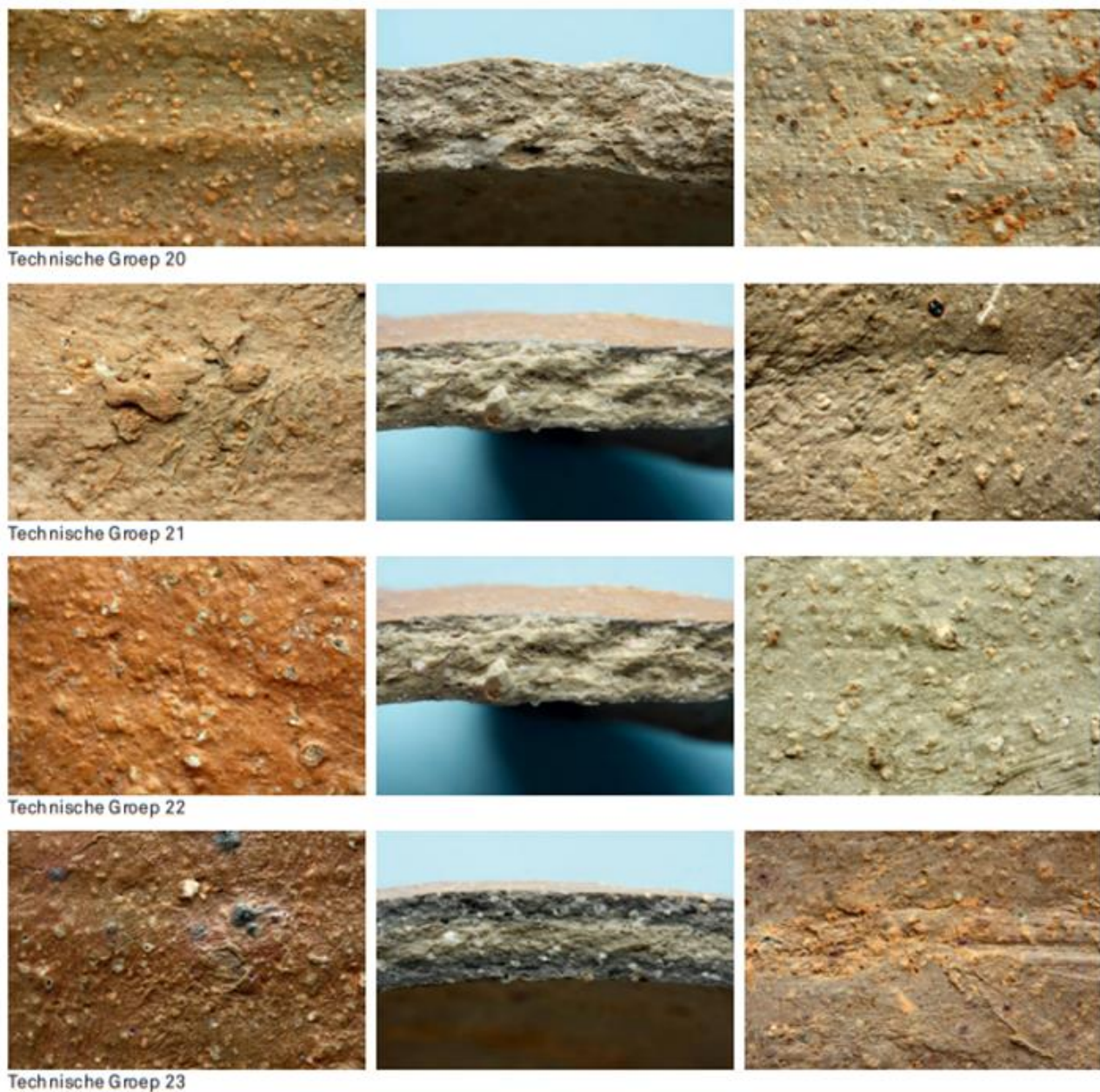

FIG. 56 Aardewerk uit Nederlands Limburg (zogenaamd Brunssum-Schinveld): baksels van de technische groepen (T.G.) 20 tot 23.
Céramique du Limbourg néerlandais (dite de Brunssum-Schinveld): pâtes des groupes techniques (T.G.) 20 à 23.

Rundgevoel			
Kochtop	Kuven		
Periode B um 1050			
Periode A bis 1122			
Periode I (früh)			
Periode I (mitte)			
Periode I (spät)			
Periode Ia um 1190			
Periode Ia oder II			
Periode II bis um 1225			
Periode III bis 1280?			
Periode IV bis 1300?			
Periode V (früh)			
Periode VI bis um 1375			

Maaslands aardewerk

Met deze benaming wordt een groep van overwegend (geel)wit op de schijf gedraaid aardewerk met gele loodglazuur aangeduid die van de 10de eeuw tot in de 14de eeuw in het Belgische Midden-Maasgebied, ruwweg tussen Luik en Hoei, werd geproduceerd, o.a. in Andenne en Wierde. Er wordt ook vaak gesproken van Andenne-aardewerk of soms van Maaslands wit(bakkend) aardewerk. Dit Maaslandse aardewerk behoort tot een aardewerkgroep uit Noord-Frankrijk (o.a. omgeving Parijs) en het Maasgebied (Maasland), waarvan de productie waarschijnlijk rond 900 of mogelijk al in de 9de eeuw begon.

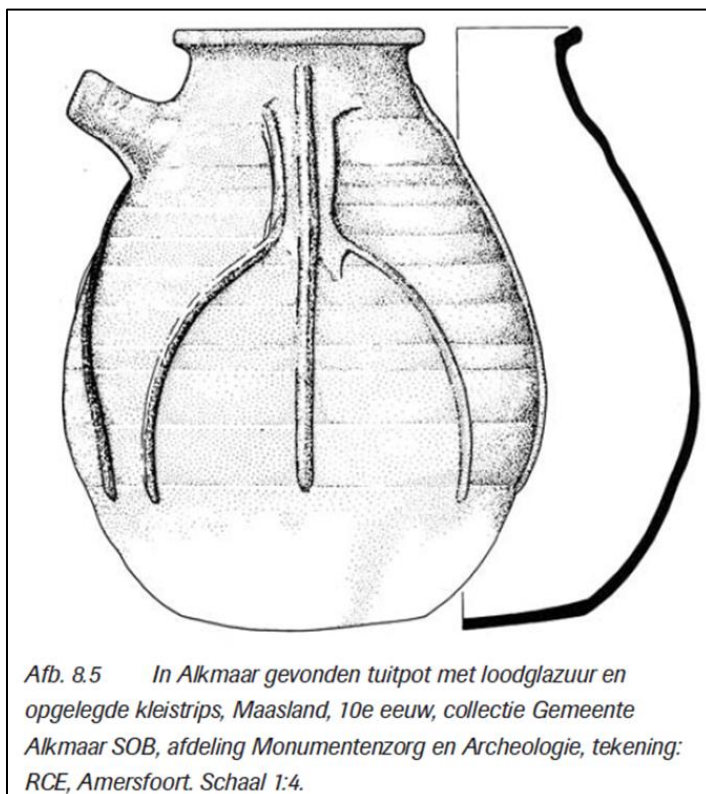
Maaslands aardewerk is tamelijk hard gebakken, over het algemeen geelwit of soms lichtroze van kleur en vertoont een zeer fijne magering. Veel potten vertonen aan de buitenzijde, meestal op de schouder, een strook gele loodglazuur. Dit glazuur lijkt niet functioneel te zijn en kan als een versiering worden beschouwd.

Het accent op het voorkomen van Maaslands aardewerk lijkt in Limburg te liggen op de 12de eeuw. De vroege voorbeelden, dat wil zeggen uit met name de 10de en in mindere mate de 11de eeuw, worden weinig aangetroffen. In de meeste gevallen gaat het bij het Maaslandse aardewerk in ons gebied om bolle kookpotten met een lensbodem. Deze potten hebben in de 11de en de vroege 12de eeuw, tussen circa 1000 en 1125, een zogenaamde sikkelrand. In doorsnede vertoont dit randtype door de aanwezigheid van een meer of minder duidelijke (deskel-)geul aan de binnenzijde namelijk enige gelijkenis met een sikkelvorm. Van circa 1000 tot 1075 is de sikkelrand aan de buitenzijde niet ondersneden; van circa 1075 tot 1125 is dat wel het geval. De sikkelrand is voortgekomen uit een naar buiten afgeplat randtype uit de 10de eeuw.

In de vroege 12de eeuw evolueerde de sikkelrand naar de zogenaamde manchetrand, een brede, verticale randvorm die typerend is voor de 12de en vroege 13de eeuw, maar mogelijk voor met name de periode 1125-1175. In het laatste kwart van de 12de eeuw werd de bolle kookpot als overheersende vorm afgelost door kannen met een min of meer driehoekige, naar buiten afgeschuinde rand die tot circa 1250 het beeld bepaalden. In de 13de eeuw verschenen er ook allerlei kleine vormen, onder andere fles- en bekerachtige modellen. Deze latere Maaslandse vormen vertonen vaak meer glazuur dan de vroegere.

Maaslands aardewerk wordt in ons gebied algemeen aangetroffen, waarbij zoals gezegd het accent in het optreden ervan lijkt te liggen op de 12de eeuw, maar het waarschijnlijk ook in de 13de eeuw veelvuldig voorkomt. In het zuiden en midden van Limburg komt deze aardewerksoort aanzienlijk meer voor dan in Noord-Limburg, ruwweg het gebied noordelijk van Roermond. Vanaf ongeveer 1300 komen er voornamelijk nog kommen voor, meestal voorzien van drie uitgeknepen lobvormige poten en ook bolle kookpotten met drie poten en twee (worst)oren. In de 14de-15de eeuw lijkt de productie van Maaslands aardewerk zich te verplaatsen naar de steden; zo zijn onmiskenbare misbaksels aangetroffen in Maastricht en ook in Roermond (Godsweerderstraat). Door de kleisamenstelling zijn de producten uit de meer noordelijke Masvallei eerder roodbakkend dan het geelwitte aardewerk uit het Midden-Maasgebied en ook verschijnt er een kenmerkende donkere mangaanglazuur die de hele binnen- en buitenkant van de pot bedekt.

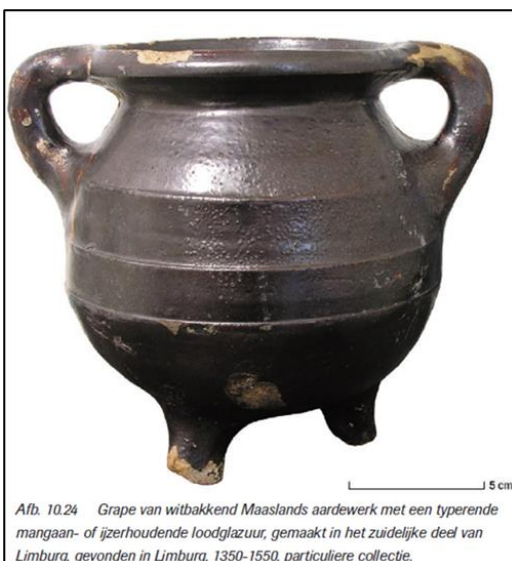
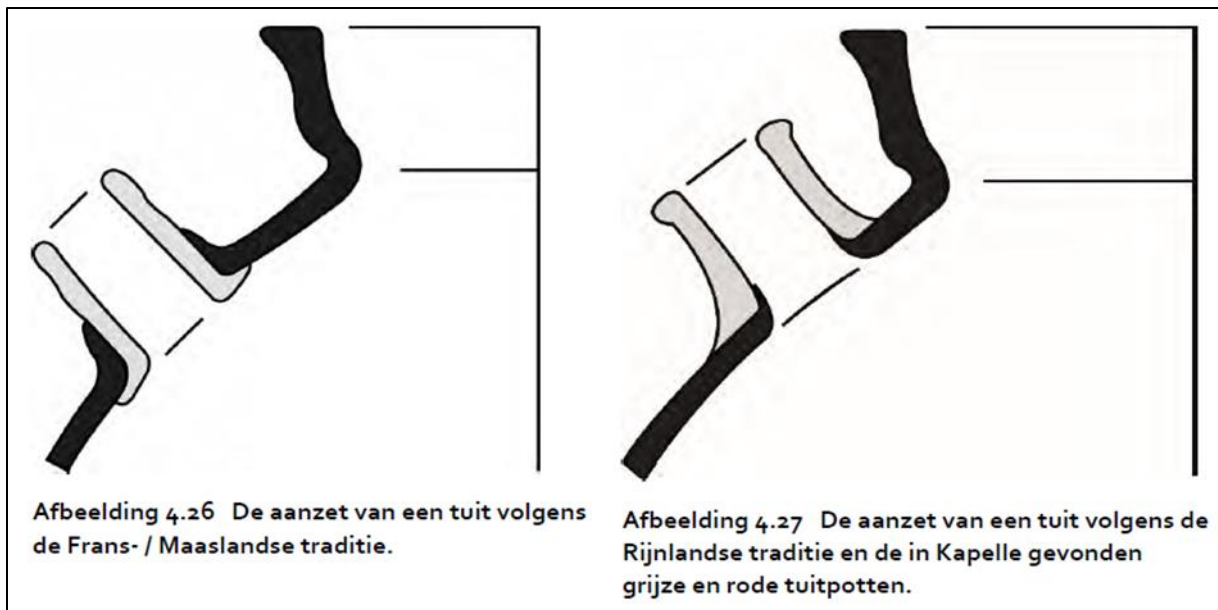
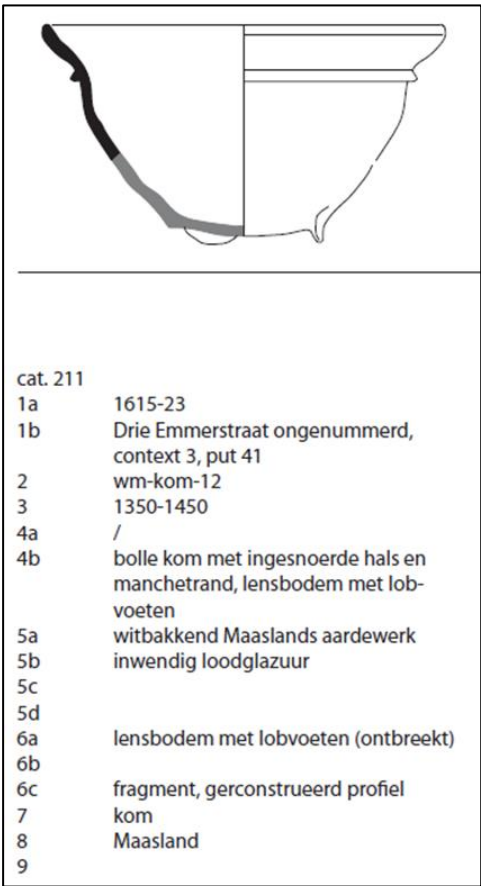
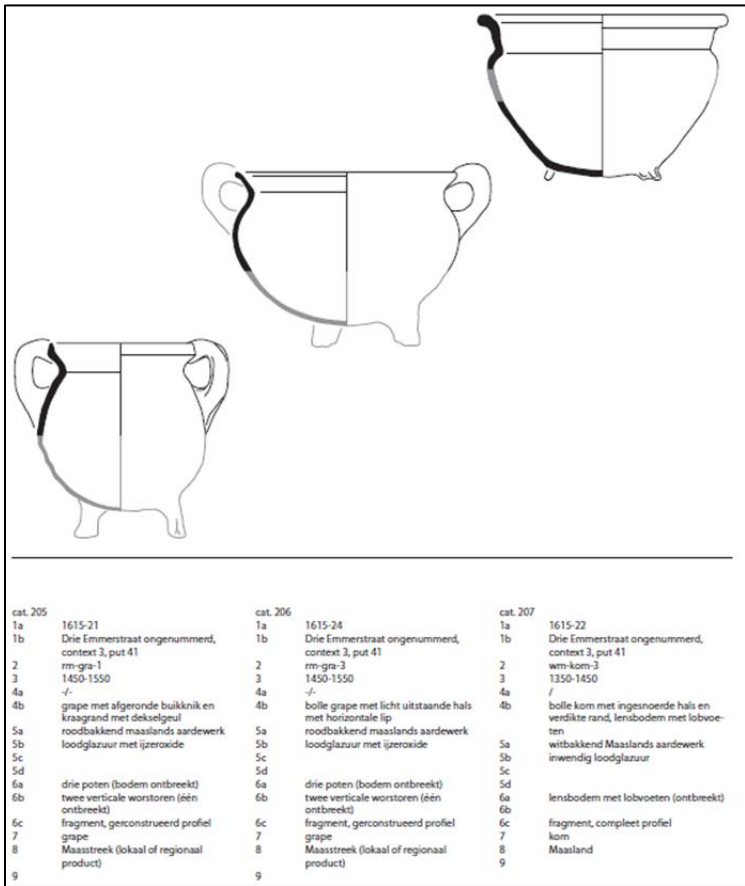
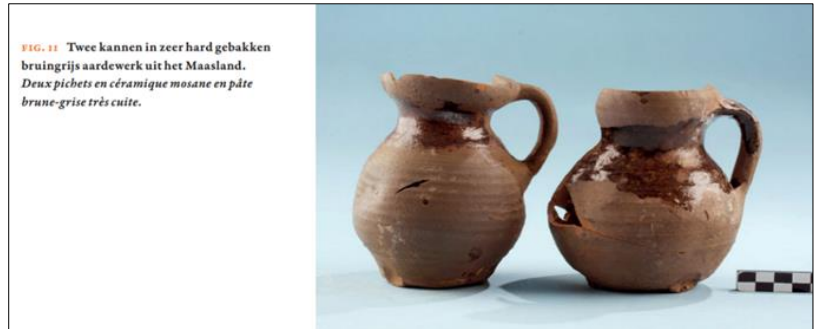

FIG. 41 Het ensemble bevat ongeveer 180 kommen in Maaslands wit aardewerk, waaronder een 60-tal min of meer volledig.
Le contexte contient à peu près 180 terrines en céramique blanche mosane, dont plus de soixante plus ou moins complètes.

Blauwgrijs aardewerk

Zoals de naam aangeeft gaat het hier om een aardewerksoort met een overwegend blauwgrijze kleur. Deze kon echter variëren van beige-wit tot bijna zwart. Vaak wordt dit aardewerk ook aangeduid als Elmpt-aardewerk. In Elmpt en Brüggen, niet ver van Roermond over de grens met Duitsland, is namelijk veel pottenbakkersafval gevonden. Blauwgrijs aardewerk is vrijwel uitsluitend uit de vrije hand gevormd. De oorsprong van het blauwgrijze aardewerk is onduidelijk. In de 10de en de 1ste helft van de 11de eeuw komen er kogelpotvormen voor van een nogal heterogeen karakter.

Dit vroege blauwgrijze aardewerk is relatief zacht en eerder grijs of zwart dan blauwgrijs van kleur. De magering is overwegend grof en de randen zijn van een eenvoudig, afgerond type. Mogelijk is dit vroege aardewerk lokaal en op vele verschillende plaatsen gemaakt. Rond 1050 verschijnt voor het eerst het relatief harde en minder grof gemagerde blauwgrijze aardewerk. Het gaat hierbij ook weer om kogelronde (kook)potten met een in doorsnede driehoekige, naar buiten afgeschuinde rand. Het voorkomen van dit aardewerk nam sterk toe in de 2de helft van de 11de eeuw en in de 12de eeuw werd het in Limburg een overheersende aardewerksoort.

Geleidelijk verschenen er enkele nieuwe vormen naast de kogelpot: vanaf circa 1075 amforen en vanaf circa het midden van de 12de eeuw ook vrij grote schalen of teilen. Bij de amforen gaat het om grote, eivormige voorraadpotten, zowel met een ronde of spitse bodem als met een standing. De vroegste blauwgrijze amforen hebben een eenvoudige meestal afgeronde rand. Vanaf circa 1150 hebben de amforen en ook de teilen uitsluitend nog een meer of minder brede, platte manchetrand. Naast de teilen met manchetrand zijn er ook kommen of teilen met een eenvoudige, licht verbreed uitlopende rond met een ondiepe geul aan de bovenzijde. Een eveneens frequent voorkomende vorm in Elmpt-aardewerk is een vrij bolle kan met een cilindrische, meestal gedraaide (?) hals en een plat (band)oor. De rand van de amforen, schalen en teilen is altijd naar binnen gebogen.

Specifiek het vanaf circa 1150 voorkomende blauwgrijze aardewerk in dit vormenrepertoire van kogelpotten, amforen, schalen/teilen en kannen staat, waarschijnlijk grotendeels terecht, bekend als Elmpt-aardewerk. Het Elmpt-aardewerk werd geproduceerd tot circa het midden van de 14de eeuw. Blauwgrijs aardewerk is zeer algemeen in Limburg. In ieder geval in Noord- en Midden-Limburg is het zeker in de 12de, 13de en ook de (eerste helft van de?) 14de eeuw een dominante aardewerksoort.

FIG. 87 Elmpster aardewerk uit de grachtvulling.
Céramique de Elmpt, provenant du fossé.

Technische Groep 30

Technische Groep 31

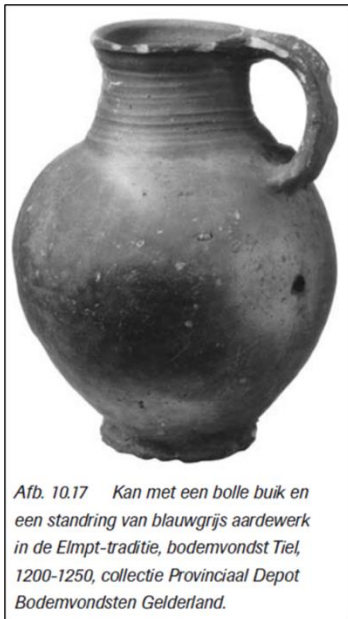

Technische Groep 32

Technische Groep 33

Afb. 10.17 Kan met een bolle buik en een standring van blauwgrijs aardewerk in de Elp-traditie, bodemvondst Tiel, 1200-1250, collectie Provinciaal Depot Bodemvondsten Gelderland.

Afbeelding 4.15 Kogelpot van blauwgrijs aardewerk uit Venlo (1100-1200), foto: ADC AcheoProjecten

(Proto-)steengoed

Steengoed is een op een hoge temperatuur gebakken aardewerksoort waarvan de scherf volledig is gesinterd en een bijna glasachtig karakter heeft. Dit aardewerk is dan ook water-ondoorlatend. Steengoed heeft zich via een tussenstadium van nog niet volledig gesinterd aardewerk, het zogenaamde proto-steengoed, ontwikkeld uit het Pingsdorf-aardewerk, zoals dat ook in Zuid-Limburg werd vervaardigd. De fase van het proto-steengoed is de periode van circa 1200/1225 tot 1300/1325 en het is dus kenmerkend voor de 13de eeuw. De overgang van proto-steengoed naar steengoed vond plaats rond 1300/1325 en gedurende het 1ste kwart van de 14de eeuw is er sprake van een overlap in het voorkomen van beide aardewerksoorten. Zowel proto-steengoed als steengoed zijn vrijwel uitsluitend gedraaid.

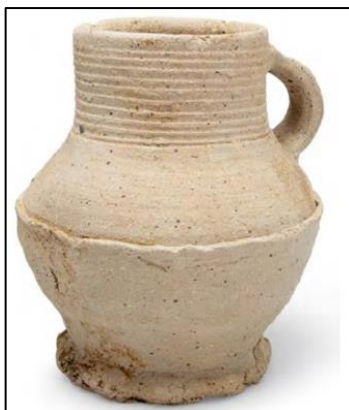
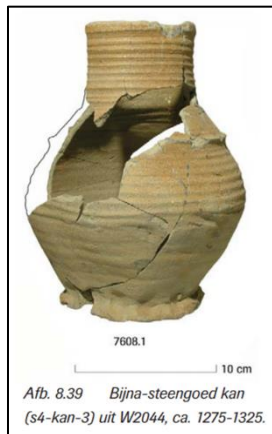
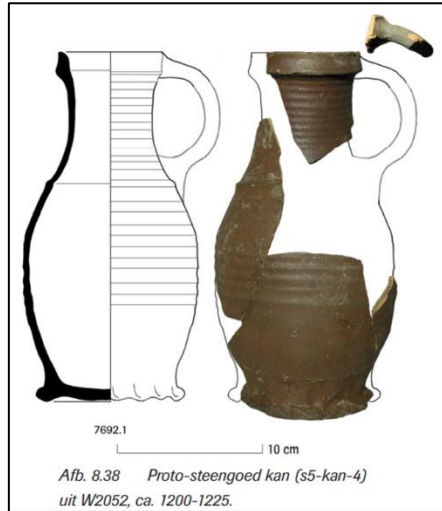
Bij de bespreking van het Zuidlimburgse aardewerk is al gebleken dat hier behalve Pingsdorf-aardewerk ook proto-steengoed en steengoed is geproduceerd. Proto-steengoed kenmerkt zich door de duidelijke zichtbaarheid van het magerings-zand dat, in tegenstelling tot steengoed, nog niet met de kleimassa is versmolten. Het voelt daarom nogal grof, schuurpapierachtig aan. De kleur van het aardewerk is overwegend bruin tot grijs-bruin. Om de porositeit te verkleinen werd proto-steengoed meestal, in Zuid-Limburg altijd, ondergedompeld in ijzerengobe, een ijzerhoudende kleipap, waardoor het aardewerk met een paars of paarsbruin oppervlak uit de oven kwam.

In proto-steengoed en steengoed is vrijwel uitsluitend drink- en schenkgerei gemaakt. Overheersende vormen zijn kannen en bekers. Binnen deze vormen bestaat een grote variatie. De bekers hebben meestal een korte uitstaande rand die aan de binnenzijde al dan niet van een dekselgeul-achtige groef is voorzien. Bij de kannen komen in hoofdzaak twee randtypen voor, namelijk een verticale en in doorsnede nogal langgerekte driehoekige rand, ook aangeduid als 'Dornrond' en een aan de bovenzijde verdikt uitlopende, naar binnen afgeschuinde en vaak sterk geprofileerde rand. Het voorkomen van dit laatste randtype is beperkt tot circa de 1ste helft van de 13de eeuw, terwijl het eerstgenoemde type gedurende de gehele 13de eeuw voorkomt.

Proto-steengoed en steengoed is in diverse pottenbakkerscentra gemaakt, behalve in Zuid-Limburg bijvoorbeeld in Siegburg, Langerwehe en Mayen (Eifel). Het is over het algemeen niet mogelijk om de

producten uit de diverse productiecentra van elkaar te onderscheiden, in ieder geval niet met het blote oog. Waarschijnlijk is het meeste proto-steengoed dat in ons gebied wordt gevonden afkomstig uit Zuid-Limburg.

Vanaf circa 1300/1325 wordt het proto-steengoed zoals gezegd vervangen door steengoed, dat vervolgens tot in de moderne tijd is gemaakt in de genoemde en vanaf de 15de en 16de eeuw in nog andere plaatsen, zoals Raeren, Frechen, Keulen, Aken en het Westerwald. Vanaf de 15de eeuw werd het meeste steengoed voorzien van zoutglazuur, een met de klei versmolten, harde glasachtige glazuur. Met de opkomst van het steengoed groet de variatie aan vormen in het drinkgerei explosief.

Afbeelding 4.30 Kan van bijna-steengoed gevonden bij de Engelse kan uit Haarlem (1300-1325), foto Vind Magazine – Walter Lensink.

Kogelpot-aardewerk

Hiermee wordt een (donker-)grijs-zwarte tot roodbruine aardewerksoort aangeduid, waarin uitsluitend uit de vrije handgevormde, min of meer kogelronde (kook-)potten werden uitgevoerd. Zoals hierboven is gebleken is de kogelpot als vorm ook in andere aardewerksoorten als blauwgrijs aardewerk en Pingsdorf-aardewerk uitgevoerd. Het is deze paragraaf behandelde kogelpot-aardewerk onderscheidt zich van de overige aardewerksoorten hoofdzakelijk door het baksel. Waarschijnlijk is het kogelpot-aardewerk lokaal vervaardigd.

In de noordelijke helft van Nederland is kogelpot-aardewerk aanwezig vanaf de vroege 8^e eeuw en het bleef daar eeuwenlang, tot ver in de Late Middeleeuwen, het gebruikelijke aardewerk. In Zuid-Nederland trad kogelpot-aardewerk pas rond circa 900 voor het eerst op en het raakte hier relatief snel weer buiten gebruik, namelijk rond 1075.

In ons gebied gaat het dus om een aardewerksoort die beperkt is tot de 10de en het grootste gedeelte van de 11de eeuw. Overigens is het niet duidelijk of kogelpot-aardewerk in geheel Limburg voorkomt. Het is mogelijk dat het zich vooral beperkt tot het noordelijke gedeelte van de provincie. Daar is het in ieder geval in genoemde periode een zeer algemene, zelfs overheersende aardewerksoort. In Venlo is een vondstcomplex uit de (vroeg?) 10de eeuw bekend dat voor circa 90% bestaat uit kogelpot-aardewerk.

	Totaal fragmenten		Randfragmenten		Minimum aantal individuele potten op basis van randfragmenten	
Handgevormd	1107	92%	99	93.5 %	47	89%
Gedraaid	97	8%	7	6.5%	6	11%

Kogelpot-aardewerk uit Venlo.

